

ปัญหาทุจริตและประพฤติมิชอบนับเป็นปัญหาสำคัญที่ฉุดรั้งการพัฒนาประเทศในทุกมิติและเป็นรากฐานที่นำไปสู่ปัญหาต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนและทำให้ประเทศไทยไม่สามารถก้าวข้ามการเป็นประเทศกำลังพัฒนาได้กว่าครึ่งศตวรรษ ถึงแม้จะมีการจัดตั้งศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองขึ้น เพื่อพิจารณาดำเนินคดีอันเกี่ยวเนื่องกับการทุจริตและประพฤติมิชอบในแวดวงการเมือง แต่ก็ยังไม่ครอบคลุมถึงปัญหาการทุจริตในมิติต่าง ๆ อาทิ แวดวงราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งแทรกซึมและเกี่ยวโยงอยู่กับระบบราชการมาอย่างยาวนาน

รัฐบาลปัจจุบันภายใต้การนำของ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้เข้าบริหารราชการแผ่นดินโดยเล็งเห็นถึงว่าปัญหาทุจริตและประพฤติมิชอบเป็นภัยร้ายแรงที่ขัดขวางการพัฒนาประเทศ รัฐบาลจึงได้วางนโยบายในการปราบปรามการทุจริตในทุกมิติ ทุกระดับ และทุกวงการ นำพาประเทศไทยก้าวออกจากกับดักแห่งการพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืน

รัฐบาลตระหนักดีว่าปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบนั้นไม่ได้มีอยู่แต่ในแวดวงการเมือง แต่ยังมีอยู่ในแวดวงราชการที่มีเจ้าหน้าที่ของรัฐในระดับปฏิบัติ ตลอดจนเครือข่ายที่เกี่ยวข้องเป็นผู้กระทำความผิด หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่อันก่อให้เกิดความเสียหายหรือความเดือดร้อนแก่ประชาชน ซึ่งในอดีตเมื่อเกิดเป็นคดีความฟ้องร้องขึ้น ก็จะเข้าสู่การพิจารณาคดีของศาลยุติธรรมตามกระบวนการปกติ ซึ่งมีภาระสำนวนคดีเป็นจำนวนมาก ทำให้การพิจารณาคดีทุจริตเกิดความล่าช้า จนหลายครั้งใช้ระยะเวลาหลายปี บางคดีที่จำเลยหลบหนีก็ทำให้การพิจารณาล่าช้าเข้าไปอีกจนหมดอายุความ เป็นเหตุให้การปราบปรามการทุจริตในแวดวงราชการยังไม่เกิดผลเป็นที่ประจักษ์ชัด จึงไม่เป็นที่น่าเกรงแก่ผู้อื่นในอนาคต

ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ จึงถูกจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ โดยให้ยกฐานะแผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่รัฐในศาลอาญาขึ้นมาเป็น ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบกลาง ซึ่งเปิดทำการไปแล้วตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๙ และให้จัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค ขึ้นอีก ๙ ภาค ทั่วประเทศ เพื่อให้ครอบคลุมในการคุ้มครองและให้ความยุติธรรมแก่ประชาชนทั่วประเทศ ซึ่งได้เปิดทำการครบถ้วนไปแล้วตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๐ ที่ผ่านมา โดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ ดังกล่าวได้ถูกตราขึ้น ก็ด้วยเหตุผลที่ การทุจริตและประพฤติมิชอบมีผลกระทบต่อเสถียรภาพความมั่นคงทางสังคมและเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ประกอบกับการทุจริตและประพฤติมิชอบในระยะที่ผ่านมาได้ทวีความรุนแรงและก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินของแผ่นดินเป็นจำนวนมาก และจากการดำเนินนโยบายในการแก้ไขปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างจริงจัง ส่งผลให้มีคดีทุจริตและประพฤติมิชอบขึ้นสู่ศาลมากขึ้น สมควรจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบเพื่อให้การอำนวยความยุติธรรมในคดีดังกล่าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

โดยสาระสำคัญของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว คือการให้แยกการพิจารณาคดีในกลุ่มคดีทุจริตและประพฤติมิชอบออกจากการพิจารณาคดีในศาลยุติธรรมปกติ เพื่อความรวดเร็วในกระบวนการพิจารณาคดีดังกล่าว และให้ใช้อำนาจคณะผู้พิพากษาที่ประกอบด้วยหัวหน้าคณะที่เคียวยดำรงตำแหน่งหัวหน้าศาล และผู้พิพากษาที่ต้องเคยปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งผู้พิพากษามาแล้วไม่น้อยกว่า ๑๐ ปี เพื่อให้ได้องค์คณะที่มีความรู้ ความชำนาญและประสบการณ์สูงมาพิจารณาคดีดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และนอกจากนี้ยังได้มีการตราพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ ขึ้นอีกฉบับหนึ่งเพื่อเป็น

เครื่องมือสนับสนุนให้การทำงานของศาลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งสาระสำคัญที่น่าสนใจคือการระบุไว้อย่างชัดเจน ในมาตรา ๖ ว่า “วิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบให้ใช้ระบบไต่สวนและเป็นไปโดยรวดเร็ว” เพื่อเป็นการยืนยันว่าจากนี้ไปคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ จะได้รับการพิจารณาอย่างรวดเร็ว และเป็นธรรมผ่านระบบการพิจารณาแบบไต่สวน ที่ศาลมีอำนาจในการสืบพยานเพิ่มเติมได้เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อรูปคดี และคุ้มครองคู่ความซึ่งอาจเป็นประชาชนทั่วไปที่อาจไม่สามารถสืบพยานต่อสู้กับทางเจ้าหน้าที่รัฐได้ในบางกรณี ในทางกลับกันก็เพื่อคุ้มครองจำเลยให้ได้รับความเป็นธรรมจากพยานหลักฐานที่เพียงพอต่อการพิจารณา และอีกจุดเด่นสำคัญอีกประการของพระราชบัญญัติดังกล่าวก็คือการบัญญัติให้คดีการทุจริตและประพฤติมิชอบที่เข้าสู่ศาลนี้จะไม่มีความอายุความ ต่อให้จำเลยหลบหนีจนไม่สามารถพิจารณาคดีต่อได้ แต่เมื่อตามจับกุมจำเลยได้เมื่อใดก็สามารถพิจารณาคดีต่อได้โดยไม่ต้องกังวลว่าจะหมดอายุความเช่นในอดีตอีกต่อไป ทั้งนี้ก็เพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชนและประเทศชาติ

พระราชบัญญัติทั้ง ๒ ฉบับจึงถือได้ว่าเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ได้เข้ามาช่วยอุดช่องว่างของการทุจริตประพฤติมิชอบที่ส่งผลต่อสังคมไทยมาช้านานให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยมีศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่เป็นปรการสำคัญในการพิจารณาคดีในแวดวงการเมืองและข้าราชการระดับสูงซึ่งเป็นที่สนใจของสังคม และมีศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบที่จะเป็นเสาหลักในการพิจารณาคดีในแวดวงราชการที่เป็นการกระทำความผิดของเจ้าหน้าที่รัฐ ข้าราชการในระดับปฏิบัติ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ในระบบราชการ ซึ่งมักจะไม่ค่อยเป็นข่าวที่ได้รับความสนใจจากสังคม ทั้ง ๆ ที่ บุคคลกลุ่มนี้มีความใกล้ชิดกับพี่น้องประชาชน และมีขอบเขตกว้างขวางกระจายอยู่ทั่วประเทศ ซึ่งพระราชบัญญัติทั้ง ๒ ฉบับนี้ จะได้เข้ามาเสริมให้การป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และคดีที่เกี่ยวข้องทั้งหลายจะได้รับการพิพากษาอย่างเสมอภาค รวดเร็ว และเป็นธรรม

รัฐบาลมีความคาดหวังอย่างยิ่งว่าการบังคับใช้พระราชบัญญัติทั้ง ๒ ฉบับนี้ จะช่วยทำให้กลไกในการปราบปรามการทุจริตต่าง ๆ มีความเข้มแข็งในทุกกระดับ กระบวนการต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัตินี้จะถูกบังคับใช้เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอย่างเสมอภาค ซึ่งจะช่วยลดปัญหาทุจริตและประพฤติมิชอบให้น้อยลงจนเป็นที่ประจักษ์ จนเป็นบรรทัดฐานแก่ผู้อื่นและป้องปรามไม่ให้เกิดการทุจริตและประพฤติมิชอบขึ้นใหม่ในอนาคต เพื่อให้ประเทศไทยสามารถก้าวข้ามปัญหาที่ฉุดรั้งการพัฒนาประเทศนี้ได้และนำสู่คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของประชาชนอย่าง “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ตามที่รัฐบาลวางแนวทางไว้เพื่อคนไทยทุกคน

นายทัศนัย กลิ่นขำ
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
กลุ่มประสานงานการเมือง ๔ กองประสานงานการเมือง